

روانشناسی در سیاست

(جلد اول)

تربیت سیاسی

محمّد حسن فاطمی راد

بیلا صابری فرد

تشر و انیا

سرشناسه	: فاطمی راد، محسن، ۱۳۵۸ -
عنوان و نام پدیدآور	: روانشناسی / محسن / فاطمی راد، لیلیا صابری فرد.
مشخصات نشر	: تهران: وائیا، ۱۳۹۵
مشخصات ظاهری	: ج ۲.
شابک	: ۹۹-۹۹-۶۵۶۴-۶۰۰-۷۸-۱۰ ج ۱
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه.
مندرجات	: ج ۱، تربیت سیاسی
موضوع	: اسلام و سیاست -- ایران
موضوع	: Islam and politics -- Iran
موضوع	: اخلاق و سیاست
موضوع	: Political ethics
شناسه افزوده	: صابری فرد، لیلیا، ۱۳۵۷ -
رده بندی کنگره	: BP۲۳۱ ۱۳۹۵ ۲۴۹ / ف
رده بندی دیویی	: ۲۹۷ / ۴۸۳۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۲۸۰۰۷۹

روان‌شناسی در سیاست (جلد اول) تربیت سیاسی
نویسندگان: محمدحسن فاطمی - سیلا سابری فرد

نوبت چاپ: اول بهار ۱۳۹۶
شمارگان: ۱۰۰۰
شمارگان: ۹۹-۹-۶۵۱۲-۶۰۰-۹۱۲۱۸۶۶۵۵۸-۶۶۹۶۱۱۶۳

نشر و انیا: خیابان فخر رازی خیایان شهدای ژاندارمری پلاک ۶۳ ط ۱
تلفن: ۰۹۱۲۱۸۶۶۵۵۸-۶۶۹۶۱۱۶۳
مرکز پخش: خیابان شهید مدنی، خیابان وحیدیه، میدان تسلیحات، کوچه
مسجد جامع فاطمیه غربی، روبروی مسجد، ساختمان پزشکان فاطیما، طبقه سوم
مرکز رصد روان‌شناسی اسلامی تلفن ۷۷۲۵۷۵۱۷-۷۷۲۵۵۸۰۱۰۳

فهرست

۱۳	مقدمه
۱۵	مفهوم شناسی
۱۵	تربیت
۱۹	اهداف تربیت
۱۹	غایت تربیت
۲۴	اهداف کلی
۲۵	شش‌حای کلمه تربیت سیاسی در نظام آموزشی
۳۲	عناصر مهم پرورش سیاسی
۳۲	شناخت
۳۵	اصلاح رابطه‌ی انسان با خدا
۳۹	اصلاح رابطه‌ی انسان با خود
۴۱	اصلاح رابطه‌ی انسان با جامعه
۴۴	اصلاح رابطه‌ی انسان با طبیعت
۴۵	اصلاح رابطه‌ی انسان با تاریخ
۴۶	راه تربیت انسان
۴۷	دیدگاه اسلام در تربیت سیاسی
۵۱	مبانی ارزش‌شناختی فلسفه تعلیم و تربیت اسلامی در تربیت و تربیت
۵۱	اصل تکریم وارزش ذاتی همه انسانها
۵۱	روش محبت
۵۳	روش تشویق و تنبیه در تربیت سیاسی
۵۴	اصل مسئولیت‌پذیری و پاسخگویی در برابر اعمال و رفتار
۵۵	روش پرسش و پاسخ با مسئولان
۵۶	اصل نظارت
۵۷	روش بحث و انتقاد
۵۹	اصل عقلانیت و اندیشه‌ورزی

۵۹	روش علم آموزی یا تعلیم
۶۰	روش ارزیابی قوانین و سنت‌ها و اندیشه‌ها
۶۱	اصل عدالت محوری
۶۲	روش بهره برداری متوازن از امکانات
۶۳	روش عبرت و پند آموزی
۶۴	مبانی معرفت شناختی فلسفه تعلیم و تربیت اسلامی در تعلیم و تربیت
۶۴	رأی پسر عمر و اصل
۶۵	گزینشی و آموزش مواد درسی ناظر به واقع
۶۵	تعلیم و تربیت در اسلام
۶۶	اهداف تعلیم و تربیت اسلام
۶۷	هدف غایی تعلیم و تربیت اسلامی
۶۷	اهداف واسطه‌ای
۶۸	عبادت
۶۹	تقوا
۷۰	پرورش روح عدالت خواهی
۷۱	شکر گذاری
۷۲	اصول تعلیم و تربیت اسلامی
۷۳	اصل تعقل
۷۵	اصل اعتدال
۷۷	اعتدال بیم و امید
۷۸	اصل جهت گیری تربیتی اسلام
۸۲	اصل عدل
۸۴	اصل عزت
۸۶	اصل کرامت
۸۸	کرامت محور تربیت
۹۱	راه کرامت
۹۷	نتایج کرامت و یا حقارت نفس در تربیت سیاسی
۹۹	ویژگی‌هایی تعلیم و تربیت اسلامی

۹۹	فطری بودن
۱۰۰	مستمر بودن
۱۰۱	فرامگانی بودن
۱۰۲	جامعیت داشتن
۱۰۳	اساس تربیت اسلامی
۱۰۶	روش های تعلیم و تربیت اسلامی
۱۰۶	روش امر به معروف و نهی از منکر
۱۰۹	روش توبه
۱۱۱	روش تشویق و تنبیه
۱۱۵	روش مبارزاتی
۱۱۶	سنت بودن دادن تربیت
۱۱۶	ارزیابی سنت
۱۱۷	سنت الهی و تربیت
۱۱۸	ایدئولوژی و مردم سالاری
۱۲۱	مشروعیت حکومت مردم سالاری دینی
۱۲۱	مشروعیت الهی در مردم سالاری دینی
۱۲۲	مقبولیت مردمی در مردم سالاری دینی
۱۲۲	بهترین راه و رسم تربیت
۱۲۸	سطوح جامعه پذیری در تعلیم و تربیت
۱۳۰	اهداف
۱۳۱	برنامه درسی
۱۴۰	ارزشیابی
۱۴۳	عوامل جامعه پذیری سیاسی در فرایند تربیت سیاسی خانواده
۱۵۹	گروه دوستان
۱۶۱	مراکز آموزشی و تحصیلی
۱۶۳	وسایل ارتباط جمعی
۱۶۴	نهاد های مذهبی
۱۶۷	ارزش زندگی اجتماعی

۱۶۷	دامنه و حدود آگاهی کودکان
۱۷۰	مسائل مربوط به امور سیاسی
۱۷۳	عوامل موثر در رشد سیاسی کودکان
۱۷۴	آموزش ایدئولوژیکی از کودکی
۱۷۸	اشنایی با حکومت در اسلام
۱۸۰	مراحل تربیت رهبری
۱۸۳	ضرورت های کلیه کارهای گروهی
۱۸۴	پذیرش مسئولیت
۱۸۵	کار و تربیت اجتماعی سیاسی کودکان
۱۸۶	اهمیت تربیت سیاسی در کودکان
۱۸۸	دوره ابتدائی: بهترین زمان تربیت سیاسی
۱۹۰	ابعاد رشدی کودکان دبستانی
۱۹۰	۱ رشد شناختی
۱۹۱	۲ رشد اجتماعی
۱۹۵	۳ رشد اخلاقی
۱۹۶	۴ رشد عاطفی
۱۹۷	اهداف سیاسی دوره ابتدائی
۲۰۳	کلیاتی از تربیت اجتماعی در غرب
۲۰۴	تربیت اجتماعی در اروپا و آمریکای شمالی
۲۰۷	اشکال تعامل سیاست و نهاد و تعلیم و تربیت
۲۱۰	دیدگاهها و نظریه های تربیت سیاسی
۲۱۷	دیدگاه محافظه کاری در تربیت سیاسی
۲۱۹	دیدگاه انتقادی در تربیت سیاسی
۲۳۰	دیدگاه پست مدرن در تربیت سیاسی
۲۳۱	دیدگاه دموکراتیک در تربیت سیاسی
۲۳۵	نگاهی به تربیت سیاسی در سایر ملل
۲۳۵	تربیت سیاسی در هنگ کنگ
۲۳۷	تربیت سیاسی در پاکستان

۲۳۰	تربیت سیاسی در یونان
۲۳۳	تربیت سیاسی در استرالیا
۲۳۴	تربیت سیاسی در ژاپن
۲۳۷	تربیت سیاسی در اروپا
۲۴۱	نگاهی به تربیت سیاسی در ایران و جهان
۲۴۲	نگاهی به وضعیت تربیت سیاسی در کشورهای توسعه یافته و جهان سوم
۲۴۷	تربیت سیاسی
۲۵۲	اروم تربیت سیاسی
۲۵۲	ضرورت تربیت سیاسی
۲۵۳	هدف ها در تربیت سیاسی
۲۵۵	تاریخچه تربیت سیاسی
۲۶۸	مبانی تربیت سیاسی
۲۸۲	اهمیت و ضرورت تربیت سیاسی
۲۸۵	عوامل سیاسی تأثیر گذار بر تربیت سیاسی
۲۸۶	عوامل سطح بدنه جامعه
۲۸۸	موانع و مقتضیات سیاسی
۲۸۹	کارکردهای سیاسی تعلیم و تربیت
۲۹۴	جایگاه تدبیر در تربیت سیاسی
۲۹۶	ثمرات تدبیر در تربیت
۲۹۷	نقش عزت در تربیت سیاسی
۳۰۳	راه عزت
۳۰۴	اطاعت خدا حتی در سیاست
۳۰۵	عوامل تربیت سیاسی
۳۰۵	الف: نقش آشکار خانواده
۳۰۶	ب: نقش پنهان خانواده
۳۰۷	نهادهای جامعه مدنی
۳۰۹	تربیت شهروندی یا مدنی
۳۱۶	مولفه های تربیت شهروندی

۳۱۹	تربیت دموکراتیک
۳۱۹	دموکراسی به عنوان یک‌ایده حکومتی
۳۲۲	دموکراسی به عنوان شیوه حکومتی و شیوه زندگانی
۳۲۴	فهم نظام‌مند نظام ارزشی جامعه
۳۲۵	نقش سیاست و حکومت در صلاح و فساد مردم
۳۲۶	برترین مقتضای تربیت
۳۲۸	نقش آموزش در تربیت سیاسی
۳۳۲	زندگی اسلامی
۳۳۳	منظور از سیاست
۳۳۳	در سیاست ادالام
۳۳۴	تأثیر سیاست و قدرت بر تربیت
۳۳۶	تربیت سیاسی و هویت‌سنسی
۳۳۹	توجه به تفاوت‌های فردی
۳۳۹	تفاوت‌های تکوینی زن و مرد از دیدگاه دین
۳۴۰	تاریخچه وضعیت اجتماعی زنان
۳۴۵	کرامت زن در اسلام
۳۴۷	حقوق شایسته (وَلَهُنَّ مِثْلُ الَّذِي عَلَيَّهِنَّ بِالْمَعْرُوفِ)
۳۴۷	برخور شایسته (فَإِذَا كُنَّ بِالْمَعْرُوفِ)
۳۴۷	رفتار زیبا و مصلحانه (فَأَمْسِكُوهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ)
۳۴۷	برخورد کریمانه و رضایت بخش (إِذَا تَرَائِضًا بَيْنَهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ)
۳۴۷	گفتار شایسته و نیکو (وَأَنكُوهُمْ وَقُولُوا لَهُنَّ قَوْلًا مَعْرُوفًا)
۳۴۷	رفتار کریمانه و نیکو (وَعَاشِرُوهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ)
۳۴۸	اصل تدرج و تمکن در تربیت سیاسی
۳۴۹	لزوم تدرج و تمکن در تربیت
۳۵۱	تربیت سیاسی و مردم‌سالاری دینی
۳۵۱	مفهوم مردم‌سالاری
۳۵۲	ایدئولوژی و مردم‌سالاری
۳۵۵	مشروعیت حکومت در مردم‌سالاری دینی

۳۵۷	تربیت سیاسی در متون دینی
۳۵۷	نگاهی به تربیت سیاسی در قرآن کریم
۳۶۰	مسئولان اجرای تربیت سیاسی
۳۶۲	نمونه‌هایی از راهکارهای تربیت اجتماعی و سیاسی در قرآن کریم
۳۶۴	نگاهی به اصول و روش‌های تربیت سیاسی در نهج البلاغه با تأکید بر نامه ۵۳
۳۶۶	اصل توحید محوری
۳۶۷	اصل کمال طلبی و "قرب الهی"
۳۶۸	روش خودسازی
۳۶۹	اصل کرامت و شرافت
۳۷۱	اصل مشارکت و همیاری
۳۷۱	اصل توجه به تفاهت‌های فردی انسان‌ها و استعدادهای فطری و ذاتی افراد
۳۷۲	اصل میانه روی در اعمال و تعادل روحی و روانی
۳۷۲	روش شورا
۳۷۴	روش الگو برداری
۳۷۵	مراحل و مقاطع مختلف جامعه دین در تربیت سیاسی
۳۷۹	منابع فارسی
۳۸۹	منابع لاتین

مقدمه

امروزه تربیت سیاسی در همه‌ی کشورها از اولویتهای نظام تعلیم و تربیت محسوب می‌شود که به منظور پاسخگویی به انتظارات و نیازهای جمعی شهروندان و همچنین تربیت شهروندانی که مورد تأیید جامعه باشند، بخش عظیمی از منابع خود را صرف تربیت سیاسی افراد می‌نمایند. اما تربیت سیاسی‌ای که امروزه در کشور ما سرپا دارد متأسفانه از مبانی غنی اسلامی نشأت نگرفته است و بر مبانی غربی استوار است. بقاء، توسعه و پیشرفت هر جامعه‌ای، متغیر فعالیت مستمر نهادهایی همچون خانواده، مذهب، دولت، اقتصاد و تعلیم و تربیت است. در این میان، نهاد تعلیم و تربیت به خاطر کارکردهای گوناگون علمی، اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی و سیاسی‌اش، جایگاه اساسی در میان نهادهای مرتبط دارد و به دلیل کارکردهای گوناگون و متنوع آن است که امروزه نظام‌های سیاسی و حکومت‌ها، حمایت‌های همه جانبه سیاسی، مالی و اداری از نهاد تعلیم و تربیت به عمل می‌آورند، چرا که هیچ جامعه‌ای بدون داشتن یک نهاد آموزشی و پرورشی جامع و کارآمد، نمی‌تواند پیشرفت نماید. لذا این نوع تعلیم و تربیت که در چارچوب نظام اجتماعی، فرهنگی و... ارزش‌های رایج هر جامعه صورت می‌گیرد، دارای ابعاد سیاسی نیز هست. به گونه‌ای که برای مثال، نسلی که با تربیت با مفاهیمی همچون نظام سیاسی، اقتدار، مشروعیت، مشارکت، همبستگی، وحدت ملی و مانند اینها آشنا و آماده انطباق با آنها می‌گردند، در این بین قابل ذکر است که تأثیر نهاد آموزش و پرورش به دلایلی همچون در اختیار داشتن فرصت‌های زمانی طولانی، بویژه در دوره‌های کودکی، نوجوانی و

جوانی که تأثیر پذیری افراد بیشتر است، می‌تواند عمیق‌تر و گسترده‌تر باشد، چراکه تجارب مربوط به جامعه پذیری سیاسی دانش آموزان در مدارس، در مقایسه با زمینه‌های اجتماعی و قومی آنان بر احساس کفایت و مشارکت سیاسی تأثیر بیشتری دارد (Georget ۱۹۸۳). بنابراین، این نظام تربیتی و تربیت در بعد سیاسی و تربیت سیاسی‌اش دارای کارکردهایی همچون سیاسی کردن نسل نو، وابسته کردن آنها به نظام سیاسی، ارائه آگاهی‌های سیاسی، کمک به مشارکت سیاسی آنها و مانند اینها را دارد. به عبارت دیگر امروزه و پروسه‌ای می‌کند تا با استفاده از فرایند تربیت سیاسی، علاوه بر انتقال گرایش‌ها و الگوهای فکری و رفتارهای خاص که در چارچوب سنت‌های رایج سیاسی هستند، نقش انتقال اقتدار سیاسی و عضوگیری برای نظام سیاسی و کشور را ایفا می‌نماید (علاقه مند، ۱۳۷۵، ص ۱۰۸).